

in de waan was gebracht dat het Russische zomeroffensief verder zuidwaarts zou worden ontketend.

Aan dat offensief ging een krachtige aanval op de Finse stellingen vooraf. Die werd op 10 juni, vier dagen na *D-Day* dus, ingezet en eind juli hadden de Russen de Fins-Russische grens weer bereikt zoals deze in maart '40, na de Russische winteroorlog tegen Finland, was vastgesteld. De Finnen beseften dat hun positie hopeloos was; hun restte niets anders dan een nieuw accoord met de Sowjet-Unie na te streven.¹ Na de rode juni hadden zij Hitler gesmeekt, hun met zes Duitse divisies te hulp te komen – hij had er maar één kunnen missen.

Op 22 juni, op de dag af drie jaar nadat Duitsland de Sowjet-Unie had overvallen, werden Hitler en zijn generaals verrast door een ongekend krachtig offensief tegen de *Heeresgruppe Mitte*. In eerste instantie togen meer dan één miljoen tweehonderdduizend Russische militairen ten aanval, zulks met de steun van meer dan 30 000 stukken zwaar geschut en meer dan 5 000 tanks (de *Heeresgruppe Mitte* bezat er slechts 1 500). Enorme concentraties Russische artillerie (plaatselijk stonden per kilometer frontgedeelte 150 tot 200 stukken veldgeschut en zware mortieren opgesteld) beukten gaten in het Duitse front – door die gaten werkten de Russische infanteristen zich voorwaarts en waren de bressen breed genoeg geworden, dan werd de ene tankdivisie na de andere in de strijd geworpen. De Duitsers, versterkt door zes haastig uit de Oekraïne aangetrokken divisies, verdedigden zich taai maar konden tegen de overmacht niet op. Bij Witebsk, bij Bobruïsk en bij Minsk werden grote aantallen van hun troepen afgesneden, omsingeld en tot overgave gedwongen, bij Minsk zelfs de resten van een geheel leger. Op 3 juli bereikte het Rode Leger Minsk, op 13 juli Wilna. Een korte pauze volgde (de Russische bevoorradingscolonnies hadden het tempo van de troepen niet kunnen bijhouden) – op 18 juli werd het offensief hervat. Een week later stonden de Russen bezuiden Warschau aan de Weichsel, nogmaals een week later, 31 juli, bereikten zij de Golf van Riga, hetgeen betekende dat alle landverbindingen van de *Heeresgruppe Nord* (die na de rode juli, toen het Rode Leger aan die sector van het front de aanval had ingezet,

¹ Om de druk op Finland te versterken, verbraken de Amerikanen eind juni de diplomatieke betrekkingen met Finland. Op 25 augustus verklaarde de Finse regering zich bereid tot onderhandelingen met Moskou. Tien dagen later (4 september) zegden de Finnen hun bondgenootschap met Duitsland op en op 19 september werd een Russisch-Finse wapenstilstandsovereenkomst ondertekend waarbij de Russen slechts betrekkelijk gematigde eisen hadden gesteld.